

γεννα που ακούστηκε, που τόδες πουθενά γραμμένο;

— Άκουσα, παππαδιά μου να λένε πως ο παππας που δεν κάνει παιδιά, πρέπει να γυρίση μια βραδιά ντυμένος γυναίκα, κ' ίτια ίσια τή βραδιά που γυρίζουν κ' οι σκαλικάντζαροι! Για σένα τόκανα, παππαδιά μου, μαράζι τ'όχι να σε λένε στρέφα...

— Κ' έτσι δά, από στρεβού διαβόλου άνταμωθήκαμε! Φχαριστώ, κ' κ' μου, φχαριστώ! Σάν τόκανες για μένα νάχης τήν εύχή τής μάνης σου!

Τό καινούριο τούτο χάπι δέν τ'όχαψε ή παππαδιά. Λυσσακό τήν έπιασε και, σάν κόρη τής Εύας κι αυτή, δέν άργησε να τού τ'ό πηρώση! Δέν πέρας' ό χρόνος κι άξαφν' ό παππας βρίσκει μια νύχτα τήν παππαδιά στήν κάμαρα τού δεσπότη κλεισμένη. Άνέθηκε τ'ό αίμα να τίν πνίξη κι έρχισε τις φωνές και τις φοβέρες, μα ή παππαδιά τ'ό κέφι της δέν τ'όχασε! — Μή σκούζης άδικα, παππά, μη δένσαι τού κάκου κ' έγώ για σένα τ'όκανη! Παιδί δέν κάνω παππαδιά, θά κάνω δεσποτίνα!

Λένε πως ή δεσποτίνα έκανε παιδί κ' ή καρδιά τού παππά πήγε στόν τόπο της. Άπό τότες δέν έπαιρνε πιά τις ξένες γυναίκες για τή δική του κι ούτε ντύθηκε σε γυναίκα τ'ά Χριστούγεννα!

Γ. ΑΒΑΖΟΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Πώς προσέχουμε σ'ά μεγάλα έργα.

«Δέκα χρόνια περάσανε, και κανένας, μέσα σε όλη τή Γερμανία, από χρέος του κ' έτσι από τή συνείδησή του παρακνημένος, δέν παρουσιάστηκε για να υπερασπιστή τ'όνομά μου τ'ό καταδικασμένο σε μια παράλογη σιωπή. Μονάχα ένας ξένος, ένας Δανός, φυσικά λεπτοστόχαστος, και με άρκετό θάρρος, βγήκε μπροστά σ'ούς ψεύτικους φίλους μου και τους άντιστάθηκε. Σε ποιό γερμανικό πανεπιστήμιο θα μπορούσε κανείς σήμερα να κάμη μαθήματα για τή φιλοσοφία μου σάν εκείνα που έκαμε τήν περασμένη τήν άνοιξη ό Γεώργιος Μπράντες στήν Κοπενάγη, δείχνοντας με τούτο, ακόμα άλλη μια φορά, πως είναι σωστός ψυχολόγος;»

Αυτά τ'ά γράφει ό περίφημος Νίτσε στό έργο

του «Ίδε ό Άνθρωπος» που τ'ώρα τελευταία είδε τ'ό φως. Ό Μπράντες, που αναφέρει, είναι ό περίφημος Δανός κριτικός που τ'ό μεγάλο του χαρακτηριστικό γνώρισμα είναι όχι τόσο πως καθιερώνει τις άναγνωρισμένες δόξες σάν τόν Σκιζπηρο, αλλά πως πρώτος διαλαλεί τις δόξες όταν πρωτανατέλνουν, κ' οι πολλοί άρνιούνται τή χάρη τους: τις δόξες σάν τόν Ίψεν και σάν τ'ό Νίτσε.

*
«Όποιος θέλει να πάρη μυρουδιά από τις μεγάλες ιδέες τής επιστήμης και τής φιλοσοφίας, σε κάθε τους κύκλο, και σε ποιό δρόμο βρίσκονται σήμερα, ν'μίζω πως δε θά είναι κακό να παρακολουθή τ'ά βιβλία τής «Βιβλιοθήκης επιστημονικής φιλοσοφίας» που βγαίνουνε τ'ό ένα ύστερ' από τ'ό άλλο, από τ'ό γάλλο εκδότη Έρνέστο Φλαμπαριόν στό Παρίσι. Μέσα εκεί δημοσιεύτηκανε, ανάμεσα σε άλλα, τ'ά πολύκροτα βιβλία τού μεγάλου μαθηματικού Πουανκαρέ για τήν «Υπόθεση στήν Επιστήμη» και για τήν «Άξια τής Επιστήμης». Εκεί πρόβαλε ό επαναστατικός σοφός Λεμπόν, που καινούριους δρόμους χαραζει με τ'ό αξετύλιμα τής ύλης, και με τ'ό «Ξετύλιμα τής Δύναμης», καθώς και με τήν «Ψυχολογία τής Άντροπής». Εκεί ό δυνατός βιολόγος Νταντέκ πολεμεί τις προσπάθειες τών θρησκευτικών και μιτσηρτικών φιλόσοφων με τ'ά συνθετικά του έργα «Άπό τόν Άνθρωπο στήν Επιστήμη» και με τήν «Επιστήμη και τή Συνείδηση». Εκεί ό εξακουσμένος φιλόσοφος Βουτρού έδωκε τ'ό πιό νέο του έργο για τήν «Επιστήμη και τή θρησκεία στή σύγχρονη φιλοσοφία» και ό καθηγητής Λιχτεμπερζέ, συγγραφέας ωραιότατων μονογραφιών για τ'ό Νίτσε, τ'ό Βίγκερ, τ'ό Γκαίτε, τόν Άϊνι, εκεί δημοσίεψε τ'ό συγγράμμα του για τή «Νέα Γερμανία», μια εικόνα στήν έντέλεια τής χώρας σε όλες τις ιδέες και σε όλα τ'ά ζητήματα τού καιρού. Αυτά για τ'ους φίλους τού βιβλίου και τής μελέτης.

*
Τ'ό τελευταίο δρμα τού Ρώσου Άνδρέιερ. «Οι μαύρες προσωπίδες». Έργο συμβολικό, τολμηρό, σλοτεινό. Νά ό σκελετός του: Ό νέος δούκας Λορέντζος προσκάλεσε τ'ους φίλους του σε μια γιορτή προσωποδοφών. Οι προσκαλεσμένοι τρέχανε με χαρά, άμειρητοι. Μα ό Λορέντζος γιομάτος από ταρχή κι από φρίκη δέν άναγνωρίζει κανένα. Δέν άναγνωρίζει μήτε τή γυναίκα του, δέν άναγνωρίζει μήτε

τήν ίδια τήν καρδιά του, που περιφ' από μπροστά του, μέσα σ' ένα κόκκινο ντόμινο, τυλιμένη μ' ένα φαρμακερό φίδι. Άντρες, γυναίκες, δούλοι, όλο τριγυρίζουνε φορώντας μάσκες αινιγματικές. Άκόμα και οι ήχοι τής μουσικής που σκορπίζονται από τήν όρχήστρα, κι αυτοί φτάνουνε σταυτιά του άλλοιότικοι, δυσκολογνώριστοι. Άπό γλυκειές μελωδίες που τόσο τις είχε αγαπήσει, αλλάζανε και γίνανε σε μια μουσική κολασμένη. Οι μαύρες προσωπίδες τόν τριγυρουνε και κάνουνε να ύποπρη ό Λορέντζος κάθε είδους βασανιστήριο. Τόν πιάνει τρέλλα, τού περνάνα από τ'ό νου λογής ύποψίες. Τάχα να είναι γνήσιο παιδί τού πατέρα του; Η μητέρα του δέν παραδόθηκε σ' ένα σταυλίτη; Κ' έξαφνα, ή φοβώτερη απ' όλες τις προσωπίδες, μια που παρουσιάζεται σε να είναι ό σωσίας τού οικοδεσπότη, και τού κόβει τ'ό δρόμο. Ό άρχοντας Λορέντζος βγάξε τ'ό σπαθί του και τρυφά τ'ό σωσία του, που ύστερα φανερώνεται πως είναι ό σατανάς. Τότε κηδεύουνε μεγαλόπρεπα. Γυμμένος ό οικοδεσπότης άπάνου στό νεκροκράββατο τού έκουτού του, μιλεί μυτικά, λυπητερά, και τραγικά, με τήν καρδιά του τήν ίδια. Τ'ό δρμα έχει κι όμορφιά και κάποιο φιλοσοφικό μεγαλείο. Ό συγγραφέας του μάς τ'ό εξηγεί. Άλληγορία, μάς λέει. Ό πύργος είναι ή ψυχή. Ό κύριος τού πύργου, ό άνθρωπος. Οι παράξενες μάσκες οι λογής απόκρυφες δυνάμεις που κυριεύουνε τήν ψυχή τού ανθρώπου, και που ό άνθρωπος δέν μπορεί να ξεσκεπάση τ'ά μυστηριά τους. Πολύ καλά. Άλλά τ'ό δρμα, πιό πολύ βραχνάς, παρ' ό ποιήμα. Για τ'ό θεό, λίγο άττικό φως. Λιγάκι άέρα.

K**

Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΡΑΜΑΤΑ

1—ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ

2—Ο ΔΕΣΤΟΣ

3—ΟΙ ΑΛΥΣΙΑΔΕΣ

Πουλούνται στό γραφείο τού Νουμά 1 δραχμές τ'ά τρία. Μοναχά οι «Άλυσιδες», τρεις δραχμές. Στις επαρχίες και στό εξωτερικό στέλλονται δίχως παραπανιστό έξοδο για τ'ά ταχυδρομικά.

γυρεύοντας νάντληση στόν ύπνο δύναμη για τ'ό μαρτύριο που θάρχιζε τήν άλλη αύγή, και λιλήςουν τ'ά κοκόρια. Με τ'ό πρωινό νυχτέρι έρχονταν ή δική της σειρά. Η χωριάτισα άποκαμωμένη άποθραδίσ με τόν πατέρα, τάβαζε πωρί μπονώρα με τήν κόρη του. Η ήδονή της ήταν να γκοινιάζη, ή άπόλαψή της να τσιμπάη και να στουμπάη. Με τ'ό μακκρίτη άντρα της δέν έζησε πολύ καιρό μαζί ώστε να ξεθυμάνουν τ'ά στέφρα νεύρα της. Μακριά απ' αυτόν τρώγονταν με τήν ψυχοπαίδα της. Ένα δυό χρόνια που τόν είχε σ'ά στεριά κοντά της άπόστρατο πριν να πεθάνη, δοκίμασε και μ' εκείνον τ'ό ίδιο σύστημα, μα τάβρηκε πολύ γρήγορα μπαστούνια. Στή διοίλητη τού μεταβητικού που πέρασε τήν πιό πολλή ζωή του ό λοχαγός Πηπαδοπούλας είχε λάθει πέρα τής παιδαγωγικής δύναμης τού βούρδουλα. Τ'ον κρέμασε λοιπιν άπάνω απ' τ'ό κρεβάτι, κατω απ' τ'ό κόνισμα και δίπλα σ'ά συζυγικά στέφρα κ' έτσι ή λίγη ζωή, που τού χάρισε ό θεός σ'ά ύστερά με τή γυναίκα του, πέρασε μέλι και γάλα. Στήν κούλια όμως βούρδουλα δέν είχε κ' ή χήρα τού μακκρίτη λοχαγού μπορούσε να λωνίξη έλεύτερα. Έκαμε κιόλα ό θεός κι άφορμές έδώ δέν έλειψαν και δέν έλειπαν όλοένα.

Η ίδια φωνή, που κοίμιζε τ'ό βράδυ τόν πρώην επαρχο, ήταν πάλι τ'ό τραγούδι τού κορυθαλιού που τόν ζυπνούσε. Τόσο συνήθισε σ' αυτό, που αν έλειπε κανά πρωί, ήταν σε να παραβιάζονταν εν' άηθο απ' τ'ό καταστατικό τής κούλιας, σε να λαιπε απ' τόν αυγινό καφέ ή ζάχαρη, ή φωτιά απ' τ'ό τζάκι ή τ'ό ρόμι απ' τ'ό παγούρι. Ό Θάμος Κρηνας ήταν τής συνήθειας Άνθρωπος. Τ'ά χωράτ'α του ύστερα στόν καφενέ ή θάχαν για τ'ους φίλους του τή συνηθισμένη χάρη κ' ή μαστιχά έά γύρη σ'ά μπυκάλικα, πριν τ'ό φαγι, θάταν χωρίς ούσία. Άν θλιβονταν κάποτε απ' τή γκρίνια τής γυναικαδέρρης του, θλιβονταν περσότερο για τή Φρότω. Πολλές φορές, εκεί που σκότουμε τήν ώρα με τ'ους φίλους, τή στοχάζονταν να τρώη στήν κούλια βουθή τ'ους κατακέρχλους τής θείας κ' έχανε για μια στιγμή τήν όρεξή του, μα στο δε μπορούσε να τής δώση αυτός καμιά βοήθεια, πάσχιζε να τ'ό ξεγνήη. Η Φρότω απ' τ'άλλο μέρος συλλογιούνταν τόν πατέρα και λυπούνταν. Τόν έβλεπε να γέρνη τ'ό κεράλι στις βροσιές τής θείας και μάτωνα ή καρδιά της. Όταν οι ματιές πατέρα και κόρης έσμιγαν, φανέρωναν κ' οι δυό τ'ό ίδιο αίσθημα. Κ' οι δυό ύπεφεραν από τόν ίδιο πόνο, καθένας με τόν τρόπο του. Κ' οι δυό

έιωθαν μέσα τους νάνα: θύματα άδυναμίας παρόμοιας κ' ή συμπαθεια ανάμεσά τους όλο και μεγάλωνε. Πάντα όμως άφωνη, πάντα δειλή και κρύφια. Μάρτυρες τής ίδιας μοίρας, δέν έβλεπαν τ'ό λυτρωμό από πουθενά, από κανένα τρόπο.

Κ' έτσι ή ζωή περνούσε κακά ψυχρά και θά περνούσε ίσως με τόν ίδιον τρόπο, θά καταπραύνε ίσως κ' ή χωριάτισα με τόν καιρό, αν ή δημορχίνα κ' ή σχολαρχίνα κ' ή ύπομοιραρχίνα κ' οι άλλες φιλενάδες της δε φλογίζονταν από τόν ίδιο ζήλο τής αλήθειας και δέξουμπόσαν τόν άγώνα της για τήν τιμή τής κούλιας τάκροπότηαμου.

«Ό ύπομοιραρχος κατι είχε ακούσει μα δέν τόλεε για να μη βάλη άκατωχές.»

«Νά μη ντραπή κανε τόν κόσμο να τή φερη σπύτι του!»

«Δέν έπρεπε να τή παραδεχτής στήν κούλια!»

«Νάν τή διώξης άποδώ μια ώρ' άρχίτερα!»

«Φοβέριζε τον π'ά; θά φέβρης και βλέπεις πως τή διώχνει στή στιγμή; θά τή στοχαστή τή σύταξή σου.»

Συμβούλευν οι φιλενάδες τή χωριάτισα. Και για φοβέρα τ'ό πρωτοζεστόμισε κι αυτή στόν άρχοντα τής κούλιας. Μα τούτο, δέν τ'ό πίστεψε κ'